

Begeleiding kan beter

Jan Sol: 'Veehouders ontwormen vaak te goed'

Veehouders kijken niet altijd kritisch genoeg naar de bestrijding van maagdarmpwormen, vindt GD-dierenarts Jan Sol. 'Veehouders ontwormen te vaak terwijl het niet nodig is. Dat kan beter.'

Gericht ontwormen. Veehouders doen dat te weinig, constateert Jan Sol, specialist rundveegezondheidszorg bij de Gezondheidsdienst voor Dieren. Het is niet dat veehouders niet genoeg ontwormen. Juist het tegenovergestelde gebeurt vaak, meent Sol. 'Veehouders ontwormen nogal eens te goed. Een veehouder behandelt bijvoorbeeld de kalveren met een bolus die vier maanden werkt, terwijl de kalveren maar twee maanden naar buiten gaan.' Het is niet voor het eerst dat dat wordt geconstateerd. In 1997 voerde de GD samen met het toenmalige ID-DLO een grootscheepse enquête uit onder bijna duizend bedrijven. Jan Sol herinnert zich de conclusies nog goed. 'Veehouders ontwormen te

Jan Sol: 'Onnodig behandelen kost geld'

vaak terwijl het niet nodig is. Bij opstallen bijvoorbeeld ontwormde ruim vijftig procent van de veehouders de kalveren. Vaak bleek die behandeling overbodig omdat de kalveren regelmatig waren omgeweid op etgroen of omdat het eerder toegediende wormmiddel nog actief was.' Is er sinds die enquête veel veranderd? Jan Sol denkt van niet. 'Het is moeilijk om in te schatten. De markt van bolussen is wel iets afgenomen. Het

lijkt erop dat veehouders op de uitslag van de enquête gereageerd hebben door minder langwerkende middelen te gebruiken. Toch passen veel veehouders niet bewust een strategie toe.' Sol vindt dat jammer. 'Onnodig behandelen kost veehouders geld en het geeft meer kans op vorming van resistentie van wormen. Er kunnen ook schadelijke effecten ontstaan, zoals het minder goed ontwikkelen van een goede weerstand tegen longworm. Bovendien bestaat het gevaar dat kalveren die te goed zijn

ontwormd als pink alsnog problemen krijgen omdat ze als kalf niet genoeg weerstand hebben opgebouwd. Er moet een goede balans zijn tussen een verantwoorde immuniteitsopbouw en een niet te zware besmetting.' Vorming van resistentie tegen maagdarmpwormen komt bij rundvee in Nederland overigens nog niet voor, benadrukt Sol. Bij schapen treedt dat al wel op.

Standaard bij opstallen
Waar gaat het met name fout? Sol signaleert twee kritieke

Na 1 juli dreigt gevaar

Hoe verloopt de cyclus van de maagdarmpworm? Kalveren besmetten zich met maagdarmpwormen zodra ze naar buiten gaan. Vanaf drie weken na het naar buiten gaan, scheiden ze via de mest eieren uit. Die eieren kunnen zich vervolgens in drie weken ontwikkelen tot infectieuze larven. De besmetting geeft de eerste maanden nog geen belangrijke groeivertraging. Vanaf begin juli herbesmetten de kalveren zich met larven die uit de eieren zijn ontwikkeld. Vanaf eind juli kunnen de kalveren ziek worden. Een belangrijk moment is begin juli. Als op dat moment de kalveren behandeld worden met een wormmiddel en vervolgens op veilige weiden worden geweid, is een wormbehandeling niet meer nodig.

punten. 'Ontwormen bij opstallen is voor veel veehouders standaard. Veehouders mogen daar best kritischer op worden. Als je elke drie weken hebt omgeweid op etgroen van veilige weiden, is het helemaal niet nodig om bij opstallen alle kalveren te ontwormen', weet Sol. Ook in de periode na 1 juli gaat het nog wel eens mis. 'Lopen kalveren vanaf dat moment op een schone wei, dan is er niks aan de hand. Gebeurt dat niet, dan moet vaak wel behandeld worden. Veel veehouders weten dat niet.'

Hoe weet een veehouder nu precies op welk moment en met welk type wormmiddel het best ontwormd kan worden? Dat is lastig te bepalen, beaamt Sol. De Gezondheidsdienst voor Dieren ontwierp daarom een stroomschema, in samenwerking met de faculteit Diergeneeskunde, het Praktijkonderzoek en ID Lelystad. Door dat stroomschema te volgen en een aantal vragen te beantwoorden over de bedrijfssituatie krijgen veehouders simpel een advies. De GD publiceert het schema binnenkort ook op internet.

Het ligt niet alleen aan veehouders dat er te weinig over ontwormen wordt nagedacht. Het schort ook regelmatig aan goede begeleiding bij de maagdarmpwormbestrijding, vindt Sol. 'Dierenartsen, maar ook adviseurs in de veevoederindustrie en vertegenwoordigers van de vrije handel zouden kritischer het wormmanagement van veehouders moeten volgen. Laat ze tijdens een bedrijfsbezoek in het voorjaar maar gerust eens vragen, eventueel met behulp van de sleutel, hoe de veehouder het dat komende jaar denkt te gaan doen. Dat zou ik een verbetering vinden.'

Inge van Drie

Koeiebloempjes

Andries Oosterhof, melkveehouder met FH-koeien te Haule:

'Je moet de koe en de stier zien en dan is de combinatie te maken. Een inspecteur kan wel een koe waarderen en dan via de computer een combinatie maken, maar als boer zie je de stier niet meer en daarmee wordt het moeilijker.' (LT)

Jacob Chardon, KI-adviseur in Nieuw-Zeeland:

'Nederlandse boeren verkeren in een luxepositie. Ze blijven veel jongvee houden, want ze moeten toch 35 procent vervangen? Ze moeten eerst maar eens flink snijden in het jongvee. Begin met aanhouden van jongvee voor een vervanging van 20 tot 25 procent. Als je dan onvoldoende vaarzen hebt kun je zeggen dat de duurzaamheid van je veestapel onvoldoende is.' (Ve)

Pieter Verberne, melkveehouder te Vlieden:
'Bij de inrichting van moderne ligboxenstallen wordt terdege rekening gehouden met het welzijn van de koeien. Ruimte, ventilatie, matrassen in de boxen, noem maar op.' (AgD)

Cees van der Velden, melkveehouder te Someren:
'Ik ben tevreden over mijn veestapel en ben ervan verzekerd dat ik door het SAP-advies geen blunders in de fokkerij maak.' (Ve)

Jan van Weperen, voorzitter vakgroep Melkveehouderij LTO Noord:
'De mestwetgeving dwingt som-

mige boeren om hun koeien op stal te houden. Vooral op zandgrond mag je weinig mest aanbrengen. Als een koe op één plek schijt heb je al een kleine natuurramp.' (LC)

Ruud Spil, koeienschilder:

'Het is altijd weer een fantastisch gezicht als ze voor het eerst de wei ingaan. Maar zoiets schilderen is bijna onmogelijk. Er gebeurt zo veel in zo'n korte tijd. Door de manier waarop je de koeien de wei ziet verkennen, merk je dat ze er gewoon thuis horen.' (LT)

Johan Schep, melkveehouder te Zandhuizen:

'Wij denken dat het nodig is om de koeien twee keer per dag door de handen te laten gaan. Alleen zo hou je optimaal zicht op je vee.' (AgD)

Henk Peters, melkveehouder te Eersel:
'Eén ding was duidelijk: toen we startten met ons TMR-rantsoen kwamen onmiddellijk heel andere koeien aan de top van de ranglijst te staan. De koeien die draaiden op basis van hoge krachtvoergiften vielen één voor één door de mand.' (L&T)

Andries Oosterhof:
'Holsteinkoeien moet je op de Amerikaanse manier voeren. Genetisch geeft een koe geen melk. Ze moet een brede bek hebben en de boer moet goed voeren.' (LT)

Pieter Verberne:
'Ik pleit ervoor dat de zuivelindustrie een beperkte weidengang verplicht stelt. Op bijna elk bedrijf is dat te regelen. De praktijk zal

zijn dat de dieren dan toch één tot twee uur per dag buiten zijn. Je moet wel een uitzondering maken voor de hele grote jongens.' (AgD)

Jan Hulsen, dierenarts en auteur:

'Een klauw moet voldoen aan dezelfde eisen als een goede schoen: goede pasvorm, stevig, duurzaam en een schokabsorberende zool. Met het verschil dat een mens andere schoenen aan kan trekken en de koe het moet doen met haar zelfgemaakte klauwen.' (KI)

Henk Peters:

'Onze koeien mogen na twee lactaties niet zijn opgebrand. Het basisprincipe is eenvoudig: het zwaarste minpunt per koe wordt gecompenseerd met een stier die op dat kenmerk het sterkst verft.' (L&T)

Jacob Chardon:

'Kruisen is voor Nederland niet de oplossing. Er is veel meer vooruitgang te boeken binnen de Holsteinstipopulatie uit fokprogramma's met zeer uiteenlopende fokdoelen, met als extremen Canada en Israël. Je kunt wereldwijd kiezen uit duizenden Holsteinstieren. Als je echt een gering aantal eigenschappen wilt verbeteren kan dat prima binnen het ras. Daar heb je in Nederland geen andere rassen voor nodig.' (Ve)

Adriaan Biesheuvel, melkveehouder te Hekelingen:

'We werken iedere dag met de koe en zien dus zelf wel wat het minste punt is. In de stierkeuze krijgt dat onderdeel de meeste aandacht.' (Ve)